

7.3 Baltų gyvenimo kasdienybė ir tikėjimas

Pagonybė – senovės žmonių tikėjimas gamtos galiomis. Gamtos reiškinių sudievinimas ir jų garbinimas.

Pasaulėžiūra – žmonių supratimas apie juos supančią aplinką ir pasaulį. Žmogaus vietos pasaulyje suvokimas.

Rasos – ilgiausios metų dienos šventė, švenčiama jau nuo baltų genčių laikų. Dabar ji kasmet minima birželio 24 d.

1. Perskaitykite tekstą apie Saulės įtaką baltų gyvenimui. Įrašykite praleistus žodžius.

Saulė;
Baltų;
Laikrodžių;
pagoniškus;
Paparčio;
išmintį;
Rasos.

_____ genčių gyvenimui didelę įtaką darė gamta. Senieji gyventojai negalėjo savo kasdienybės įsivaizduoti be gamtos. Manoma, kad didžiausią reikšmę baltų gyvenimui turėjo Saulė. _____ tuo metu nebuvo, todėl Saulė padėdavo orientuotis laike. Saulei tekant, žmonės keldavosi, eidavo į laukus, dirbdavo žemę. Saulei įdienojus, pasiekus aukščiausią tašką dangaus skliaute, žmonės ruošdavo maistą, medžiodavo, žvejodavo. Pavakarę, kai _____ pradėdavo slėptis už horizonto, visi imdavo ruoštis miegui ir laukdavo kitos dienos ryto. Metų laikų kaita taip pat priklauso nuo Saulės. Pavasaris ir vasara būdavo darbų metas. Ruduo ir žiema – ramesnis laikotarpis.

Saulė buvo žmonių dvasios stiprybės šaltinis. Jau prieš tūkstančius metų, šviesiausią ir ilgiausią metų dieną, baltų gentys pagerbdavo savo _____ dievus, kūrendavo laužus. Ši tradicija išliko ir iki šių dienų. Dabar ši šventė turi net keletą pavadinimų: Rasos, Joninės, Kupolė. _____ šventės metu iš lauko gėlių pinami vainikai, vėliau jie metami į upes ir ežerus, o vidurnaktį ieškoma paparčio žiedo. _____ žiedas baltų dvasiniame pasaulyje reiškė sėkmę, gėrį ir _____.

2. Atsakykite į klausimus:

1. Įvardykite priežastis, kodėl baltams buvo svarbi Saulė.
2. Apibūdinkite, kas yra Rasos.
3. Pagalvokite, ar saulė daro įtaka jūsų gyvenimui ir nuotaikai.

TAI ĮDOMU! Ar žinojote, kad burtininkais senovėje buvo vadinami žyniai. Jie atlikdavo pagoniškas apeigas, saugodavo ir prižiūrėdavo šventąją aukuro ugnį. Žyniai aiškino sapnų reikšmę ir pranašaudavo ateitį.

3. Perskaitykite tekstą apie baltų tikėjimą ir atsakykite į klausimus.

Mūsų protėviai baltai garbino dangaus kūnus: Saulę, Mėnulį ir tolimas žvaigždes, matomas dangaus skliaute. Jie galvojo, kad nuo gamtos jėgų priklauso jų gyvenimas, todėl miškus, kalnus, ežerus, upes, prie kurių gyveno, laikė šventais. Skirtingus gamtos reiškinius jie sudievindavo. Sugalvotiems dievams ir deivėms aukodavo įvairius daiktus, gyvulius, kartais net žmones. Baltai manė, kad dėl aukų gamtos dievai padės jiems išvengti nelaimių, apsaugos nuo sausrų, potvynių, žaibų, uraganinių vėjų. Aukojant dievams svarbų vaidmenį atlikdavo žyniai, kurie saugodavo šventąją ugnį ir bandydavo įminti dievų siųstus ženklus.

Baltų žmonės į savo dievus kreipdavosi įvairiausiose vietose: miškuose, prie pavienių senų medžių, upių, ežerų, prie didelių akmenų, piliakalnių ir slėniuose. Viena seniausių pagonybės dievų garbinimo vietų buvo Šventaragio slėnyje. Šis slėnis yra Vilniuje, prie Neries ir Vilnios upių santakos. Manoma, kad šioje vietoje būdavo deginami Lietuvos kunigaikščių palaikai, kūrenama šventa ugnis, aplink kurią vykdavo apeigos ir kreipimasis į dievus. Iki šių dienų paties Šventaragio slėnio nebeliko, tačiau apie jo vietą primena Vilniaus katedrą juosianti Šventaragio vardu pavadinta gatvė.

Pagal „Visuotinę lietuvių enciklopediją“

5. Pažvelkite į nuotraukas ir atsakykite į klausimus:

- Papasakokite, kas pavaizduota nuotraukose.
- Kaip jos gali būti siejamos su baltų tikėjimu?
- Kaip manote, kokia pagoniška šventė čia vaizduojama?

4. Remdamiesi perskaitytu tekstu, atsakykite į klausimus:

- Ką baltai garbino ir laikė šventais? Kodėl?
- Kas yra žynys ir kuo jis svarbus?
- Kokiose vietose mūsų protėviai kreipdavosi į savo dievus ir degindavo laužus? Kaip manote, kodėl?
- Kaip vadinasi vienas seniausių slėnių Lietuvoje, kuriame vykdavo pagoniškos apeigos? Kuriame mieste jis yra?

6. Susipažinkite su baltų dievais. Perskaitykite trumpus jų aprašymus. Prie pateiktų iliustracijų parašykite dievo ar deivės pavadinimą, kuris (-i), jūsų manymu, labiausiai atspindi jo (-s) turimą galią.

Aukščiausiasis Dievas – pagrindinis viso pasaulio Dievas. Jis kuria įstatymus, kartais apsilanko žemėje.

Austėja – bičių, medaus ir šeimų globėja.

Ežerinis – ežerų ir upių valdovas.

Giltinė arba Velnias – mirusiųjų pasaulio ir mirties dievai.

Laima – grožio ir žmonių likimo deivė.

Laumė – darbštumo ir doros sergėtoja.

Medeina – miško žvėrių globėja.

Mėnulis – nakties ir laiko valdovas.

Pasaulio medis – baltų tikėjimo centras. Medžio šaknys siekia požemius ir mirusiųjų pasaulį, kamienas yra žemėje, o šakos siekia dangų.

Perkūnas – žaibų ir karių valdovas. Jis amžinai kovoja su Velniu.

Ragana – žmogiškoji būtybė, neva sudariusi sąjungą su blogio jėgomis, joms tarnaujanti, todėl turinti ypatingų galių (burti, skraidyti ir kitų).

Saulė – šviesos deivė ir našlaičių globėja.

Vaivorykštė – lietaus deivė.

Žemyna – Žemės, žemdirbių ir augalų dievaitė.